

PÄIHDE - JA MIELENTERVEYSONGELMAT

KUORMITTAVAT TOIMINTAKYKYÄ

Päihde- ja mielenterveysongelmat vaikuttavat toimintakykyyn. Toimintakykyä heikentäviä vaikeuksia esiintyy monien neurologisten häiriöiden mutta erityisesti päihde- ja mielenterveysongelmien yhteydessä.

Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelman (MIPA) hyvinvointikyselyssä kartoitettiin järjestöjen palveluihin ja toimintoihin osallistuneiden kansalaisten kokemia vaikeuksia Paradise24-kyselyä käyttäen.

Järjestötoimintoihin omien ongelmien takia osallistuneet olivat kokeneet toimintakykyyn liittyviä vaikeuksia keskimäärin enemmän kuin muista syistä (esimerkiksi vapaaehtoisena, tukihenkilönä tai läheisen ongelmien takia) toimintoihin osallistuneet. Suurimpia vaikeuksia olivat kokeneet ne, jotka olivat tulleet toimintoihin mukaan omien sekä päihde- että mielenterveysongelmiensa takia (kuvio 1).

Paradise24-kyselyn osa-aluekohtaisesta tarkastelusta käy ilmi, että toimintakyvyn ongelmia esiintyi laaja-alaisesti. Eniten oli koettu vaikeuksia, jotka liittyivät mielialaan, kipuihin ja uniongelmiin. Omien ongelmien takia toimintoihin osallistuneet olivat kokeneet lähes yhtä paljon vaikeuksia myös arjen hallinnassa, tiedon käsittelemisessä ja sosiaalisissa suhteissa. Arjen toimintojen, kuten peseytymisen ja ruokailemisen, oli koettu aiheuttaneen vähiten vaikeuksia, mutta näitäkin vaikeuksia oli moni kokenut.

PARADISE24-KYSELY KARTOITTA A PSYKOSOSIAALISIA VAIKEUKSIA

Toimintakykyyn vaikuttavia psykososiaalisia vaikeuksia kartoittava Paradise24-kysely perustuu tutkimustyöhön. EU-hankkeessa kartoitettiin yhdeksän häiriö-

ryhmän yhteydessä yleisesti esiintyviä psykososiaalisia vaikeuksia. Niitä ovat esimerkiksi tiedonkäsittelyn ja tunne-elämän vaikeudet, päivittäistoimintojen rajoitteet ja ihmissuhteiden ongelmat.

Päihde- ja mielenterveysongelmien yhteydessä vaikeuksia esiintyi useammin ja ne koettiin keskimäärin hankalampina kuin neurologisten häiriöiden yhteydessä (kuvio 2). Paradise24-haastattelun 24 kysymyksen vastausvaihtoehdoista päihde- ja mielenterveysongelmien takia hoidossa olleet valitsivat keskimääräistä useammin vaihtoehdon ”erittäin suuri/ei suoriudu” ja keskimääräistä harvemmin vaihtoehdon ”ei ongelmia”.

Kelan julkaisusarjassa ilmestyi syyskuussa julkaisu, jossa on kuvattu tarkasti Paradise24-kyselyn tutkimusperusta ja päihderiippuvuutta koskevat tulokset. Päihdeongelmia koskevat tarkemmat tutkimustulokset osoittivat, että erityisesti alkoholi-ongelmista kärsivät ihmiset olivat kokeneet psykososiaaliset vaikeudet suurina.

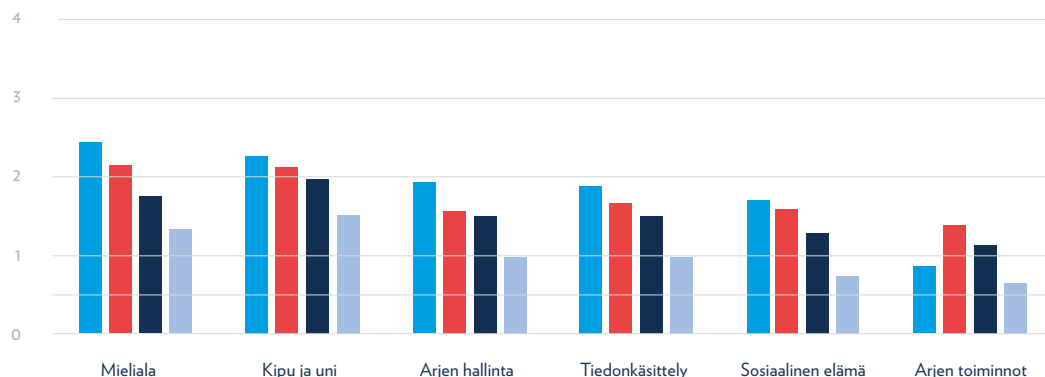
Paradise24-kysely on vielä uusi, mutta saadut käyttökokemukset ovat lupaavia. Paradise24-kysely on vapaasti käytettävissä. Kysely löytyy Tietopuu-sivustolta (<https://keskuststo.a-klinikka.fi/tietopuu/>) ja Päihdelinkistä (www.paihdelinkki.fi).

PÄIHDE- JA MIELENTERVEYSONGELMIEN KUORMITTAVUUTTA EI TULE SIVUUTTAA

Päihde- ja mielenterveysongelmien vaikutus toimin-

Kuvio 1: Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen MIPA-hyvintointikyselyyn vastanneiden kokemat toimintakyvyn vaikeudet järjestötoimintoihin osallistumisen syyn mukaan (Paradise24-kyselyn osa-alueet, asteikko 0 = ei vaikeuksia, 4 = erittäin suuria vaikeuksia/ei suoriudu

■ Oma päihde- ja mielenterveysongelma (n=93)
■ Oma mielenterveysongelma (n=95)
■ Oma päihdeongelma (n=146)
■ Muu järjestötoimintoihin osallistumisen syy (n=469)

takykseen näkyi laaja-alaisena ja intensiivisenä niin EU-hankkeessa kuin MIPA-järjestökyselyssä. Tämä tekee näiden ongelmien hoidosta haastavaa ja ammatitaitoa vaativaa.

Alkoholilainsäädäntöön suunniteltavat muutokset lisäävät kaiken käytettävissä olevan tutkimustiedon mukaan alkoholiongelmia ja niiden seurauksia. Päihde- ja mielenterveysongelmat ovat jo nyt hyvin yleisiä ja ne aiheuttavat runsaasti työkyvyttömyyttä ja terveiden elinvuosien menetyksiä. Toimintakyvyn heikkeneminen päihde- ja mielenterveysongelmien myötä tulisi ottaa huomioon päätöksenteossa ja päätösten kustannusvaikutuksia arvioitaessa.

LISÄTIETOA

Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelma (MIPA): www.a-klinikka.fi/mipa

Tuuli Pitkänen, Jonna Levola, Jouni Tourunen, Teemu Kaskela & Antti Holopainen: Aivotoiminnan häiriöiden yhteydessä yleisesti koetut psykososiaaliset vaikeudet: Paradise24-kysymyssarjan tutkimusperusta. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 143, Kela 2016. Myös internetissä.

Tuuli Pitkänen työskentelee vanhempana tutkijana A-klinikkasäätiössä ja Jonna Levola vs. apulaisylilääkärinä HUS:n Hyvinkään sairaanhoitoalueen psykiatrian tulosyksikössä.

Kuvio 2: Toimintakyvyn ongelmia koskevien kysymysten keskimääräinen jakautuminen viiteen vastausvaihtoehtoon yhdeksässä aivotoiminnan häiriössä. EU-hankkeessa haastateltujen (n=722) vastaukset Paradise24-kyselyyn.

